

3.1. ΟΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΩΡΟ

Ο παράλληλος ρόλος του πιστού και πολίτη και η ενεργός συμμετοχή των πιστών στην πολιτική

Ας συζητήσουμε με αφορμή το παρακάτω κείμενο τα ερωτήματα που ακολουθούν: Μπορούν οι χριστιανοί να συμμετέχουν στον πολιτικό βίο; Πρέπει η Εκκλησία να έχει πολιτικές θέσεις και δράσεις; Αν ναι, ποια είναι τα όρια; Μπορεί η Εκκλησία να ταυτίζεται με έναν πολιτικό σχηματισμό; Οι πολιτικοί φορείς μπορούν να χρησιμοποιούν την Εκκλησία για να πετύχουν ψηφοθηρικούς σκοπούς;

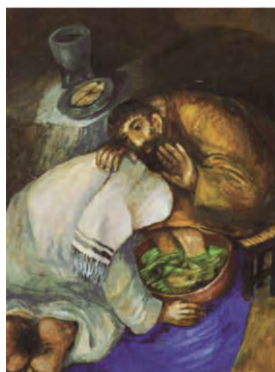
Θρησκεία και Πολιτική

Κάθε θρησκεία λοιπόν στην προσπάθειά της να υπηρετήσει τις αξίες που κηρύττει μπορεί να εκφράζεται και πολιτικά, αν και όχι αναγκάως μέσω πολιτικού σχήματος. Η πολιτική όμως σε καμία περίπτωση δεν επιτρέπεται να αγνοεί την ύπαρξη και τη δυναμική της θρησκείας, ούτε ασφαλώς και να την υποτάσσει.

Κονιδάρης, Ι., Θρησκεία και πολιτική. Εφημερίδα *Το Βήμα*, 01/02/1998

Χριστιανικές αρχές και αξίες σχετικά με την εξουσία

Ας παρατηρήσουμε τις παρακάτω εικόνες και ας καταγράψει ο καθένας και η καθεμία από εμάς απαντήσεις στα παρακάτω ερωτήματα: Τι βλέπουμε, Τι σκεφτόμαστε με όσα βλέπουμε; Τι αναρωτιόμαστε με όσα βλέπουμε;

Sieger Koder, Ο Ιησούς πλένει τα πόδια του Πέτρου.

Ford Madox Brown, Ο Χριστός πλένει τα πόδια του Πέτρου, 1851-1856. Πινακοθήκη Tate Britain. Λονδίνο.

Ντούτσιο ντι Μπουονινσένια, Ο νιπτήρας.

Ιερά Μονή Αγίου Νικολάου, Ιερός Νιπτήρας, ψηφιδωτό, Καθεδρικός Monreale, Ιταλία.

Ας διαβάσουμε το παρακάτω κείμενο και, στη συνέχεια, ας συζητήσουμε αν λάβαμε απαντήσεις και ποια ερωτήματα έχουμε ακόμη.

Ο Χριστός πλένει τα πόδια των μαθητών

4 Σηκώνεται, λοιπόν, από το τραπέζι που δειπνούσαν, βγάζει το ιμάτιό του, παίρνει μια πετσέτα και τη ζώνεται· 5 έπειτα βάζει νερό στη λεκάνη κι αρχίζει να πλένει τα πόδια των μαθητών και να τα σκουπίζει με την πετσέτα που είχε ζωστεί. 6 Φτάνει λοιπόν και στο Σίμωνα Πέτρο· αυτός του λέει: «Εσύ, Κύριε, θα μου πλύνεις τα πόδια;». 7 «Αυτό που κάνω εγώ», του αποκρίθηκε ο Ιησούς, «εσύ δεν το καταλαβαίνεις τώρα· θα το καταλάβεις όμως αργότερα». 8 Του λέει ο Πέτρος: «Ποτέ δε θα σ' αφήσω να μου πλύνεις τα πόδια». «Αν δεν σε πλύνω», του αποκρίθηκε ο Ιησούς, «δεν έχεις θέση κοντά μου». 9 Του λέει τότε ο Σίμων Πέτρος: «Αν είναι έτσι, Κύριε, όχι μόνο τα πόδια να μου πλύνεις αλλά και τα χέρια και το κεφάλι». [...] 12 Όταν τους έπλυνε τα πόδια, φόρεσε το ιμάτιό του, πήρε πάλι τη θέση του στο τραπέζι και τους είπε: «Καταλαβαίνετε τι έκανα σ' εσάς; 13 Εσείς με φωνάζετε “Διδάσκαλε” και “Κύριε”, και σωστά το λέτε, γιατί είμαι. 14 Αν, λοιπόν, εγώ ο Κύριος κι ο Διδάσκαλος σας έπλυνα τα πόδια, έχετε κι εσείς την υποχρέωση να πλένετε ο ένας τα πόδια του άλλου. 15 Σας έδωσα το παράδειγμα, για να κάνετε κι εσείς όπως έκανα εγώ. 16 Η αλήθεια είναι πως δεν υπάρχει δούλος ανώτερος από τον κύριό του, ούτε απεσταλμένος ανώτερος από 'κείνον που τον έστειλε. 17 Εάν τα μάθατε αυτά, θα είστε μακάριοι αν τα εφαρμόζετε κιόλας».

Ιω. 13, 4-9 και 12-17.

Είναι σημαντικό, παρατηρώντας τις παρακάτω εικόνες στις οποίες ο Χριστός απεικονίζεται μπροστά στην εξουσία, να σχολιάσουμε το θέμα: «Η εξουσία ως διακονία».

Η μαστίγωσις.
Μονή Αγ. Νικολάου-Μετέωρα.

Η απόνοιψις του Πιλάτου.
Θεοφάνης ο Κρησ,

Η ευθύνη και ο αγώνας του χριστιανού ως πολίτη για τη μεταμόρφωση του κόσμου

Ας μελετήσουμε τα παρακάτω κείμενα και ας απαντήσουμε στα ερωτήματα: Ποια μπορεί να είναι η τελική μεταμόρφωση του κόσμου που επαγγέλλονται οι χριστιανοί/χριστιανές; Τι θα μπορούσαν να μεταμορφώσουν με τον αγώνα τους οι χριστιανοί/χριστιανές από τον σύγχρονο κόσμο; Να αναφέρετε παραδείγματα από την καθημερινή ζωή. Ποια θεωρείτε ότι είναι τα όρια του αγώνα των χριστιανών για τη μεταμόρφωση του κόσμου;

Χριστιανοί και μεταμόρφωση του κόσμου

Δεν θα αφήσουμε την ιστορία στους Ηρώδες και τους Πλάτους. Η αντιστορία πρέπει να αμφισβητήσει και παράλληλα να αναζωογονήσει την Ιστορία. Αυτό δεν θα ολοκληρωθεί ποτέ μέχρι την επιστροφή του Χριστού. Ποτέ δεν θα υπάρξει πολιτισμός τέλειος, ποτέ δεν πρόκειται να υπάρξει ο «πολιτισμός της κοινωνίας». Θα υπάρξουν όμως σημεία – θα υπάρξουν προσπάθειες. Βρισκόμαστε στην έρημο της Εξόδου, στο δρόμο για τη Βασιλεία. Έχουμε λοιπόν την υποχρέωση να δώσουμε στους ανθρώπους ενδιαμέσους σταθμούς, οάσεις, σκηνές, ύμνους, για να βρουν το θάρρος να προχωρούν πάντα εμπρός, προς την τελειωτική μεταμόρφωση.

Ίσως όλα αυτά να απαιτούσαν σήμερα ένα είδος ανανεωμένης αγιότητας, ένα «νέο τύπο αγίου» όπως έγραψε ο Νικολάι Μπερντιάγεφ, ικανό ν' αναλάβει όλο το βάρος της κοσμικής και κοινωνικής πολυπλοκότητας, ικανό να μπολιάσει τον κόσμο με το Άγιο Πνεύμα, για να τον δια φωτίσει και να τον μεταμορφώσει. Αυτό λέει ο Μπερντιάγεφ. Γιατί μου φαίνεται ότι το ζωοποιό Πνεύμα δεν παύει ποτέ ν' αναβλύζει μαζί με το νερό και το αίμα του λογιζόμενου σώματος του Σταυρωμένου, όλων των σταυρωμένων της ιστορίας, που μας καλούν να γίνουμε οι διάκονοι της Ανάστασης.

Κλεμάν, Ο., *Ορθοδοξία και Πολιτική*, Μτφρ. - Επιμ. Γ. Λάππας & Γ. Ζερβός, Μήνυμα, Αθήνα, 1985, σ. 21.

Η ευθύνη για μεταμόρφωση του κόσμου

Για τους Τρεις Ιεράρχες το πρόβλημα της ανισοκατανομής των αγαθών δεν αποδίδεται στο θέλημα του Θεού, ούτε σε φυσικές αιτίες και τυχαία γεγονότα άλλα σε συγκεκριμένες ενέργειες αυτών που κατέχουν την εξουσία και τον πλούτο.

«Οι κοινωνικές ανισότητες δεν είναι θέλημα Θεού», λέει ο άγιος Γρηγόριος, «ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο ελεύθερο... Με την πτώση θρυμματίστηκε η αρχική ενότητα και ισοτιμία μεταξύ των ανθρώπων, οι θρασύτεροι με τη βοήθεια του πολιτικού νόμου, τον οποίο κατέστησαν όργανο καταδυναστεύσεων, επιβλήθηκαν στους ασθενέστερους και έτσι οι άνθρωποι χωρίστηκαν σε πλούσιους και φτωχούς, ελεύθερους και δούλους και σε πολλές άλλες κατηγορίες. Εμείς όμως, σαν χριστιανοί οφείλουμε να αποβλέπουμε και να τείνουμε στην αρχική ενότητα και όχι στην κατοπινή διαίρεση, στον νόμο του Θεού και όχι στον νόμο του ισχυρού». Είναι πασιφανές ότι ο νόμος του Θεού, δηλαδή ο νόμος της αγάπης, της ισότητας, της ελευθερίας της ειρήνης, δεν έχει τίποτα κοινό με τον νόμο των ισχυρών κάθε εποχής. Ο Μέγας Βασίλειος γίνεται πολύ παραστατικός όταν θέλει να αναφερθεί στην αδικία και την αρπαγή του πλούτου από τους κοινωνικά δυνατούς, ανατρέποντας μάλιστα με τα λεγόμενά του τις κοινωνικά αποδεκτές αντιλήψεις περί κλοπής. [...]

Ο Μέγας Βασίλειος και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος θεωρούν ότι η κοινοκτημοσύνη είναι η λύση του κοινωνικού προβλήματος και προτείνουν την πρωτοχριστιανική κοινότητα των Ιεροσολύμων, όπου όλα ήταν κοινά, σαν πρότυπο για μια δίκαιη οργάνωση των χριστιανικών κοινωνιών. Ο τελευταίος καλεί τους χριστιανούς της Κωνσταντινούπολης να εφαρμόσουν το κοινωνικό μοντέλο της ισότητας και αλληλεγγύης τονίζοντας ότι αν το κατορθώσουν δε θα υπάρξει ειδωλολάτρης που δε θα τον ελκύσει η χριστιανική πρόταση ζωής. Ο Γάλλος Ορθόδοξος Θεολόγος Ολιβιέ Κλεμάν υποστηρίζει πως ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος είναι ο πρώτος χριστιανός, που προσπάθησε να οργανώσει και να εφαρμόσει ένα χριστιανικό πολιτικό σύστημα στηριγμένο στην ισότητα. [...]

Αργυρόπουλος, Α., *Το επαναστατικό μήνυμα των Τριών Ιεραρχών*, σειρά Έξοδος στην κοινωνία και τη ζωή, Αθήνα, 2009, σσ. 28-30.

Αξιολογικές κρίσεις για την ευθύνη του χριστιανού ως πολίτη του κόσμου

Ας πάρουμε θέση σχετικά με την ευθύνη του χριστιανού ως πολίτη του κόσμου με βάση τις παρακάτω φράσεις:

- Είσαι στην υπηρεσία του Χίτλερ. Μαθαίνεις για ένα σχέδιο δολοφονίας του. Ενθαρρύνεις την πρωτοβουλία και παίρνεις ενεργό ρόλο.
- Η πατρίδα είναι σε δεινή οικονομική κατάσταση. Η φορολογία είναι αυξημένη για όλους. Εσύ βρίσκεις τρόπο να πληρώσεις πολύ λιγότερα από αυτά που σου αντιστοιχούν.
- Το να τηρείς και να συμμορφώνεσαι με τους νόμους σημαίνει φιλοπατρία.
- Ξέρω πως υπάρχουν φτωχές χώρες, αλλά δεν πρόκειται να σώσω εγώ τον κόσμο.
- Αγοράζω συγκεκριμένα ρούχα και προϊόντα, παρόλο που γνωρίζω ότι έχουν παραχθεί σε εργοστάσια, όπου οι συνθήκες εργασίας είναι απάνθρωπες και η αμοιβή είναι εξευτελιστικά χαμηλή.
- «Δεν υπάρχει κοινωνία, αλλά μόνο άτομα» (Μ. Θάτσερ) κ.λπ.